

A Csillagászat Napján

ASTRONOMY DAY

Április 9-én — Egyesületünk felhívására — szerte az országban távcsöves bemutatókkal, előadásokkal ünnepelték a Csillagászat Napját. Az alábbiakban áttekintést adunk a történekről az április 20-ig érkezett tudósítások alapján. Az igen tanulságos beszámolókat olvasva egyvalamit már most megállapíthatunk: ezek után 1996-ban is meg kell tartani a Csillagászat Napját!

Balatonfüred

A Csillagászat Napját Balatonfüreden is megünnepeltük, ahogy illik. Igaz, a szervezésben némi problémát okozott, hogy éppen tavaszi szünet volt — így nehezebben lehetett elérni a diákokat. A távcsövet végül is a megbeszélrt időben, a Balaton partján, a mólón állítottuk fel. Hűvös, szeles idő volt, de a levegő ragyogóan tiszta. A Hold vidáman mosolygott felénk. Emberek, ha jöttek is, nem beszéltek magyarul. Egy kis gitáros csoportot sikerült a távcsőhöz csalni. A kukkolás után megtudtuk, hogy Kanadából jöttek, de ilyet még nem láttak! A gitárok még sokáig heverték a fűben. Egy család sétált a közelben, kikkel majdnem egy órán keresztül beszélgettem. Ekkorra már teljesen besötétedett, és a Hold látványa a távcsőben szenzáció volt. Hogy közben fáztunk volna? Arra nem is emlékszem.

Elbotoztam egy telefonfülkéhez, hogy felhívjam egy-két feledékeny diákomat. Sajnos a telefonkönyvben csak a K betűig voltak meg a lapok, de így is sikerült a fűrdőkádból kirángatnom néhány jómadarat. Nem bánták meg! Szerencsére a közeli moziban is kezdődött egy előadás, és előtte legalább egy valódi élménnyel gazdagodtak néhányan. A Hold, de az egész égbolt, mondhatom, bőkezűen meghálálta fáradozásunkat. Mint a kanadai lányok és fiúk, én is csak csodálkoztam — mert ilyen ragyogóan tiszta, éles képet még nem igen sikerült befognom. Számomra ez a vasárnap élményt adó ünnepnap volt.

Nagy Zoltán

Budapest

Egész nap hűvös, csendes idő volt a Népligetben. Csak este fél hét táján lehetett némi változás észrevenni. Előbb egy magányos távcső tűnt fel a Planetárium melletti szabad téren, majd egy fotóriporter. Napnyugta után már mélykék égbolt volt felettünk, és az első csillagokkal együtt kezdtek megjelenni az érdeklődők is. Lassan, észrevétlenül nőtt a látogatók és a műszerek száma. Sokan jöttek az MCSE részéről — távcsővel a hátukon vagy a csomagtartóban — nundenki megtalálta a maga helyét a programban. Párnázott székek álltak egy asztal tetején, és monitorokat emeltek a magasba — látványos csillagászati animációkat, távoli világokat villantva fel. Egy lengedező, vitorlára emlékeztető vetítövásznon dacolt a széellel, és a vörös bolygó képeit mutatta az érdeklődőknek. Ki-ki elhelyezte távcsővét a kis téren, és beállította a Marsot, a Holdat, később egy-két nyílthalmazt. Kiadványok találtak új gazdákra, beszélgetésbe elegyedtek az emberek. Meghallgatták a rövid előadást a Marsról, megnézték a számítógépes felvételeket. Végigállták a sort a távcsövek mögött.

Eljöttek Uránia Csillagvizsgáló és az egykori Andromeda munkatársai is. Talán száz ember fordult meg a Planetáriumnál, talán több — a számok nem sokat jelentenek. Ez a vasárnap valóban a Csillagászat Napja volt.

Bármennyire is fennköltlen hangzik, az utca emberének is szüksége van csillagászatra. Lehet, hogy nem fog észleléseket végezni, vagy vérbeli amatőrré válni, de sokáig emlékszik majd a Hold egy-egy vidékére, amit valahol, egy távcső mögött fagyoskodva látott először. Április 9-én egyszerű emberek töltöttek néhány órát, vagy csak néhány percet az égbolt alatt, az Egyesület jóvoltából. Ingyen és bérmentve, mert a távcsőből nem lehet kinézni a fényt — és ingyenes szervezéssel, mert a kukker kicipelése a térre szintén nem kerül pénzbe. Az MCSE országos szervezet, és országos szinten szervezhet bemutatókat. Nem azért, mert kifizetődő, hanem mert igény van rá, nincs más, aki csinálná, és mert nekünk, szervezőknek is jól esik. Augusztus 11-én nem csak perseida maximum lesz, hanem éléről látszik a Szaturnusz-gyűrű is. Sokakat riaszt majd vissza a táborozástól a telehold — de talán sok laikust vonz az éjszakai világosság egy kis égi sétára a belvárosban, egy kisvárosban vagy bármely településen... A távcső a mi kezünkben van, mi vagyunk azok, akik megoszthatjuk az égbolt szépségeit az utca emberével. Csak fogni kell a kukkert, és kivinni az ég alá — semmi több. Tartsuk augusztus 11-én a következő távcsöves bulit!

Kereszturi Ákos

Esztergom

Valamennyien igyekeztünk jól megszervezni e napot. A helyi rádióban és televízióban több alkalommal hirdettük a Csillagászat Napját, és a megyei lapban is ismertettük programunkat. Három helyszínt jelöltünk ki városunkban a bemutatásra. Főleg a lakótelepeket céloztuk meg — a város közepét és két végét —, hogy a rendezvény mindenki számára elérhető legyen. Mind a három színhelyről kis plakátok készültek, amelyeket főleg a lépcsőházi bejárati ajtókon helyeztünk el.

Valóban a Csillagászat Napjává lett e vasárnap, mert a helyi rádióban csillagászati kérdések hangzottak el, és a hallgatóság telefonon adhatott választ jutalom ellenében. A városi televízióban megismételték a csütörtökön vetített műsorunkat, melyben az esti bemutatóhelyekre hívtuk fel a figyelmet. Ezenkívül bemutattuk a városunk fényszennyeződésén kívül eső megfigyelőbázisunkat és az ott folytatott munkáról beszéltünk. Végül ismertettük a Csillagászat Napját, és mindenkit meghívtunk az esti közös távcsövezésre.

Este a város központjában fiatal tagtársaink a 100/1000-es Zeiss-refraktorral dolgoztak. A bazilika melletti Béke téren a Regiomontanus Csillagászati Klub felnőtt tagjai egy Telementorral, míg a város másik végén levő lakótelepen egy 60/600-as refraktorral fiatal tanár tagtársunk vezette a bemutatót.

A hideg, szeles időben aránylag kevés érdeklődő volt, főleg a város központjában. Viszont az égbolt kegyes volt hozzánk, a szórványos felhők a bemutatót nem zavarták. A légköri átlátszóság is kitűnőnek bizonyult. A bemutatók alatt kiselőadások, magyarázatok segítettek a látottak jobb megértését. A városközpontban mindössze 30–35 fő érdeklődő volt. Itt interjút adtunk a bemutatóról a megyei lap újságírójának. A Béke téri bemutatón 55–60 fő vett részt, itt több érdeklődő belépett szakkörünkbe. A város másik végén, ahol nemigen számítottunk érdeklődésre, meglepetésünkre sorbanállás volt a távcsőnél. A mintegy 60 résztvevő láthatta a Holdat, a Marsot, a Plejádokat, az Orion-ködöt, az Alcor-Mizar kettőst stb.

Örömmel nyugtáztuk, hogy a vasárnapi, elnéptelenedt városban a hideg, szeles idő ellenére sikeresnek mondhatjuk bemutatóinkat, amelyeken 150–160 érdeklődő csodálta meg az égbolt szépségeit.

Mécs Miklós

Oroszlány

Az oroszlányi *Halley Csillagász Szakkör* Jean-Michel Jarre zenéjével csalogatta az érdeklődőket az este 8-kor kezdett bemutatóra. (Sajnos a délutáni napbemutató füstbe ment a felhős égbolt miatt.) Egy Mizár távcsővel a Holdat és a Marsot „hoztuk közelebbre” a Művelődési Ház nem túl fényesegény, de általában forgalmas főteréről. Minderre mindössze 1 órán át volt módunk — fél kilenctől fél tízig —, mert ezután az átvonuló felhőpamacsok végleg eldugták a csillagos eget. Nagyjából 20 ember fordult meg távcsövünkél (főleg szülők kisgyermekekkel), akiket azonban annyira fellelkesített a látvány, hogy vagy fél óráig velünk időztek, és vettek tőlünk Hold-térképet is. Az egyik ötödik osztályos csemetének annyira felkeltettük érdeklődését, hogy azt ígérte, látogatni fogja szakköri foglalkozásainkat.

Nem biztos, hogy szerencsés volt a vasárnapi időpont. Tavaly októberben a Csillagászati Hét bemutatóin sokkal többen vettek részt. Most a csalogató plakátok és a képűtség hirdetés ellenére — talán a szél és az esti film miatt — jóval kevesebben választották a távcsövezést. Az tehát a tapasztalatunk, hogy a jó időjáráshoz igazított spontán bemutatók több eredménnyel járnak.

Barla Sz. Attila, Forgács József, Schweighardt Henrik

Székesfehérvár

Városunkban 1961 óta folyik rendszeresen távcsöves bemutatás. Az utóbbi években az a gyakorlat alakult ki, hogy február közepétől április végéig, ill. szeptember közepétől november végéig minden hétfőn, szerdán és pénteken este várjuk a látogatókat a Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgálóban. (A belépés kezdettől fogva díjtalan.)

Programjainkról a helyi sajtóból értesülhetnek az érdeklődők, de szórólapokat helyezünk el iskolákban, könyvtárakban, művelődési intézményekben is. Így aztán nem a Csillagászat Napja volt az egyetlen lehetősége városunk lakosságának arra, hogy „kicsillagászkodja” magát. Ennek tudatában nem lehettek vérmes reményeink arra nézve, hogy hazánkban nálunk lesz a legtöbb látogató a nevezetes napon.

Az eseményre a Fejér Megyei Hírlap április 8-i számában hívtuk fel a figyelmet. Terveink szerint bemutatót tartottunk volna az immár legendássá vált Piac téren is, de erre sorozatos megbetegedések miatt nem kerülhetett sor. A Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgálóban viszont Németh László, Pokrovenszki Attila és e sorok írója fogadta a vendégeket.

A bemutató alatt kb. 50-en fordultak meg nálunk, ami nagyjából a várakozásunknak megfelelő szám. Nekik diavetítést tartottunk átfogó csillagászati témákról, majd kérdésekre válaszoltunk. Felhívtuk a figyelmet a Magyar Csillagászati Egyesületre, sajtó előadásainkra, rendezvényeinkre.

Szót ejtettünk a fényszennyezésről is, mint rendesen. Látogatóink egyike — mint később kiderült — az önkormányzat munkatársa volt, aki városunk közvilágításáért felelős. Így végre egyszer illetékessel beszélgethettünk a dologról. A fehérvári csillagda környékén, de sok sok más helyén is a városnak, olyan nátriumlámpákat találni, melyek gömb alakú búrával rendelkeznek. Az egyébként is jól szóródó fény egy része így felfelé még jobban terjed. Az illetékes elmondta, hogy sokkal takarékosab-

bak ezek a lámpák, mint a régié, szebbek is, és felállításuk idején éppen ez volt a divat. Szerinte a lakosság erősebb közvilágításban jobban, biztonságosabban érzi magát. Lecserélésük rengeteg pénzbe kerülne. Abban megegyeztünk, hogy remélhetőleg egyszer megoldódik ez a probléma is.

A látogatók kis számának megvolt az az előnye, hogy közvetlenebbül foglalkozhattunk az emberekkel. Régi tapasztalat, hogy nem mindenki szeret vagy mer mások előtt kérdezni — így volt ez most is. A vetítés után nem tolongtak a kérdezők, de fent a távcső mellett csak odajöttek, és megkérdezték, ami érdekelté őket.

Nem döntöttünk még „pályacsúcsot” sem a Csillagászat Napján, nemhogy országosan kiemelkedőt alkottunk volna. De most is voltak jónéhányan, akik először néztek távcsőbe, és — elmondásuk szerint — életre szóló élménnyel lettek gazdagabbak.

Trupka Zoltán

Veszprém

Veszprémben a Csillagászat Napja kicsit rendhagyóan alakult. A helyi lapnak leadott cikkben az április 9-i időpont és a pontos helyszín lett megjelölve. A felhívást azonban — mindnyájunk sajnálatára — végül nem közölték le. Így érthető is, hogy vasánap este nem tolongott érdeklődő tömeg a távcső körül. Ehhez persze nagymértékben hozzájárult a tavasziasnak nehezen mondható idő. Hőmérő ugyan nem volt nálunk, de alig lehetett nulla fok felett a hőmérséklet — majd' megfagytunk a helyszínen, annak ellenére, hogy mindenki téli ruhában volt. Ennél valamivel nagyobb sikert könyvelhettünk el a másnap kezdődő csillagászati napokon. Ezt a programot a Városi Művelődési Központ lakótelepi könyvtárával még januárban meghirdettük, és pont a Csillagászat Napja (április 9.) és az Űrhajózás Napja (április 12.) között zajlott le. A rendezvény műsorán szerepeltek csillagászati videók, csillagászati totó és csillagászati kérdezz-felelek, és természetesen távcsöves bemutatás. Összesen közel 200-an vettek részt az eseményen, sokan látták a Marsot és a Holdat.

Horváth Ferenc

Zalaegerszeg

A Csillagászat Napja Zalaegerszegen a helyi MCSE-csoport szervezésében került megrendezésre 1995. április 5-én (szerdán). A távcsöves bemutatásokhoz egy 63/840-es Telementort és egy 120/900-as Newton-távcsövet használtunk. A bemutatásokat Simonkay Ferenc és Zalkó Zoltán tartotta, a Városi Sportszarnok mögötti területen. A megjelentek száma mintegy 80–90 főnyi volt, folyamatosan jöttek-mentek az emberek, még háromnegyed tízkor is érkeztek érdeklődők. Volt résztvevő pl. Nagykanizsáról is! Az eseményről két nappal korábban értesülhetett a megye lakossága, mert kérésünkre a megyei napilap közzétette a hírt.

A bemutatás alatt folyamatosan osztogattuk az MCSE tájékoztatóját és saját szórólapunkat, a kíváncsibbakra számára egy-két krátert Hold-térkép alapján azonosítottuk, a Hold — a kezdetben átvonuló felhőzet ellenére — sikert aratott. A Marsot néhányan kevésbé tartották látványosnak, de távolságának ismeretében mindenki elfogadta a látványt.

Két új tagtársra is szert tettünk a bemutatás alkalmával, de ennél jóval többen érdeklődtek az Egyesület kínálta lehetőségekről. Ez is mutatja, milyen fontos az, ha a távcsövet, a csillagászatot odavisszük az emberekhez, mert bizony elhangzott néhány rosszálló szó propagandánkat illetően!

Csizmadia Szilárd